

Schütz Projectkoor
o.l.v. Pieter Kramers

GRÖTE MIS IN c KLEIN
MOTETTEN & BLAZERS SERENADE

m.m.v. de solisten
Paulien van der Werff
Esther Ebbinghe
Erik Janse
Evert Jan Nagtegaal

UMA Kamerorkest
Jan Paul de Leeuw, orgel

zondag 28 november
Nicolaïkerk Utrecht
Aanvang 15.30 uur
Toegangspreis 10,-

Mozart

Wolfgang
Amadeus
Mozart

1756-1791

Vitvoerenden

SCHÜTZ PROJECTKOOR

dirigent

Pieter Kramers

sopraan

Lide van Faassen

Joke Feddema

Saskia Frankema

Ingrid Groot

Leni Hordijk

Nelleke Lit

Anna Loos-Veldkamp

Susanne van Neerbos

Rien Hagenaars

Titia Kortbeek

Jeanine Ridder

Anneke van Steenwijk

alt

Bärbel Barendregt

Alice Bruggeman

Liesbeth Gankema

Hellen van Gessel

Ria Aalders

Trudy Jansen-Temme

Petra Kramers

Liesbeth Kuipers-Kuitenbrouwer

Wenda van der Linden

Elly Verbree

Rens Vermeulen

tenor

Joost van Berkel

Floris Blommaert

Frans Brandt

Han Groenendaal

Henk Jansen

Peter van der Krogt

Hans Ouwehand

Harry Uiterwijk

bas

Sjef van Disseldorp

Jan Heine

Anton Helmink

Marten Marra

Kees van Miltenburg

Anton Otten

Pim Philipse

Fred van der Puijl

François Schellevis

Dick Verburg

SOLISTEN

Paulien van der Werff – *sopraan*

Esther Ebbinge – *sopraan*

Erik Janse – *tenor*

Evert Jan Nagtegaal – *bas*

ORGEL

Jan Paul de Leeuw

UMA KAMERORKEST

dirigent

Marco Bons

viol 1

Lothar Blom

Janine Batterink

Hermen Peeters

Naeon Kim

Mirjam Timmer

Estela Benita

Tamara Caño

viol 2

Esther Ferwerda

Laura Hak

Sieger van der Laan

Karlijn de Wit

Saskia Wieberdink

Daniëlle Rooijackers

altviol

Floor Jas

Lia van Schaik

Jeroen de Leede

Ruth Witte

Jules van Eijndhoven

cello

Eelco Mossel

Gil Griffiths

Hein Coolen

Wanda de Raadt

contrabas

Marcel Kwa

Daniel Svejda

fluit

Marloes Biermans

hobo

Willemijn Appels

Beryl ter Haar

klarinet

Fred Rasing

Job van der Meer

fagot

Arthur Huijgens

Yvette Tuin

hoorn

Wim Kuppen

Fransje Rijken

trompet

Ietje Vleeshouwers

Eduard Lachi

trombone

André Kouwenhoven

Jayne Hehir

Sander Davidse

Programma

Koor en continuo

Offertorium motet
Benedictus sit deus, KV 117

Offertorium motet
Venite populi, KV 260

Blazers van het UMA

Kamerorkest

Serenade voor blazers, KV 388
Deel 1

Korte pauze

Koor, orkest en solisten

Grote mis in c klein, KV 427
Kyrie

Gloria

Gloria

Laudamus Te

Gratias

Domine Deus

Qui tollis

Quoniam

Jesu Christe

Cum sancto Spiritu

Credo

Credo

Et incarnatus est

Sanctus

Sanctus

Osanna

Benedictus

Osanna

Over het programma

Voor het tienjarige bestaan van het Schütz Projectkoor Bilthoven is gekozen voor een monumentaal werk: de 'Grote mis in c klein' van Mozart uit 1782. Zelfs zonder dat het door Mozart werd voltooid hoort dit stuk in het rijtje van Mozart's Requiem en Bach's Hohe Messe. Het Schütz Projectkoor werd voor deze gelegenheid uitgebreid tot ruim 40 zangers. Het UMA Kamerorkest verzorgt de begeleiding van het koor én van de virtuoze solodelen, gezongen door de sopranen Paulien van der Werff en Esther Ebbinge, de tenor Erik Janse en de bas Evert Jan Nagtegaal.

Als 'voorprogramma' hebben wij gekozen voor werken uit eerdere periodes van Mozart's leven. Als eerste klinkt het motet 'Benedictus sit Deus' uit 1768 (KV 117, eerste deel) gevolgd door het dubbelkorige motet 'Venite populi' uit 1776 (KV 260). Als laatste stuk vóór de mis spelen de blazers van het UMA Kamerorkest het eerste deel van de serenade KV 388, uit 1782 of '83. Evenals de mis is dit werk in c klein geschreven en met name de opening heeft verwantschap met de koorinzet van de mis. Zo horen we iets van de ontwikkeling die Mozart doormaakte tot aan het jaar 1782, waarin hij beloofde een groots opgezette mis te componeren als eerbetoon en dank voor zijn huwelijk met Constanze Weber op 4 augustus van dat jaar.

Het **Schütz Projectkoor** te Bilthoven is in 2000 opgericht op initiatief van enkele toenmalige medewerkers van het RIVM. De vaste kern van het koor bestaat uit ongeveer 20 personen. Doorgaans wordt per project een auditie gehouden om het koor te completeren tot 25 à 30 personen. Er wordt ca. 3 maanden aan een programma gewerkt. Elk project sluit af met een concert in Utrecht (tot nu toe steeds de Pieterskerk) en één of twee in de regio. Het koor startte zijn eerste project vanuit de wens om de Musikalische Exequien van Heinrich Schütz uit te voeren, waaraan het koor zijn naam ontleent. Ieder jaar wordt een thema gekozen. Zo was in 2005 het thema Nederlands-Franse muziek, in 2006 het Requiem van Benedetto Marcello – in Nederland niet eerder ten gehore gebracht – en in 2007 oude en moderne Franse muziek waarmee ook een concertreis naar Letland werd gemaakt. In datzelfde jaar 2007 zong het koor Spaanse en Braziliaanse muziek uit de laatste vijf eeuwen. Samen met het Zeister Kamerkoor werd in 2008 de dubbelkorige mis van Marc-Antoine Charpentier uitgevoerd. Voor het 2009-project werd gekozen voor een repertoire gebaseerd op teksten van Shakespeare, met composities vanaf de 16e eeuw tot in de 20e eeuw.

De dirigent **Pieter Kramers** was één van de drie initiatiefnemers van het eerste project in 2000 en leidt het Schütz Projectkoor

Bilthoven nu voor de tiende keer. Vanaf 1987 heeft hij verschillende opleidingen en cursussen coördinatie gevolgd bij de SNK in Utrecht, later Unisono. Ook nam hij twee keer deel aan de Kurt Thomas Cursus voor koordirigenten. Naast zijn dagelijkse werk bij het RIVM te Bilthoven is hij van 1980 tot 1998 dirigent geweest van het kamerkoor Thaletas, en van 1996 tot 2005 van het Doorns Kamerkoor. Van 1998 tot 2008 was hij dirigent van het RIVM-koor, nu PV-chantez, dat hoofdzakelijk lichte muziek zingt. Sinds 2000 leidt hij jaarlijks, samen met zijn zus Pauline van Hulst, de door de Vereniging voor Huismuziek georganiseerde weekeinden voor dubbelkoor, en sinds 2009 de Clarionetten Capel, een ensemble van 11 solo-klarinetten.

De **Utrechtse Muziekacademie** is een kamerorkest (uit te breiden tot een orkest van symfonische omvang) voor goede, enthousiaste amateurmusici. Het orkest is opgericht in 1994.

Het repertoire van het UMA Kamerorkest is veelzijdig. Zo vermeldde

recente programmering uiteenlopende werken als de Messa di Gloria van Puccini, de Achtste symfonie van Schubert en Le Tombeau de Couperin van Ravel. In september 2005 werden vijf voorstellingen van Verdi's Rigoletto begeleid en januari 2009 vierde het UMA Kamerorkest haar 15-jarig bestaan met het uitvoeren van de Vierde Symfonie van Gustav Mahler. In de zomermaanden werkt het UMA Kamerorkest jaarlijks mee aan het Maassluis Classical Night concert.

Sinds de oprichting staat het UMA Kamerorkest onder leiding van **Marco Bons**. Naast een carrière als violist ontwikkelde Marco

zich als dirigent. Hij nam actief deel aan vele dirigentenmeesterklassen, onder andere bij Sergiu Celibidache, Peter Eötvös en Edo de Waart. Na het winnen in 2009 van de eerste prijs op het Blue Danube Opera dirigenten Concours in Bulgarije, dirigeert hij nu ook operaproducties, o.a. in Bulgarije en Slowakije.

De sopraan **Paulien van der Werff** studeerde zang aan het Utrechts Conservatorium bij Meinard Kraak waar zij tevens diverse masterclasses volgde. Aan het Amsterdams

Conservatorium specialiseerde zij zich in barokzang bij Peter Kooij en Max van Egmond. Tijdens deze studie gaf zij

regelmatig recitals met de luitist Lutz Kirchhof.

Paulien is veelvuldig te beluisteren in oratoria van o.a. J.S. Bach, Mozart, Händel, Haydn en in diverse barokproducties. Als soliste werkt ze met dirigenten als Jaap ter Linden, Daniel Reuss, Peter Dijkstra, Klaas Stok, Ko Zwanenburg en Bas Ramselaar. In Nederland en Engeland werkte zij mee aan een aantal CD-, radio- en televisieopnames.

Met de luitist Willem Mook vormt zij een succesvol duo. Zij hebben zich met name gespecialiseerd in de 16e en 17e eeuwse muziek. Behalve in Nederland concerteerden Paulien en Willem ook in Duitsland, Frankrijk, Engeland, Marokko en Zimbabwe.

Samen met de violist/pianist Hans Rijkmans geeft zij recitals waarin liederen worden vertolkt van o.a. Mozart, Schubert, R. Strauss en Rodrigo. Met het ensemble Fala Música werkt zij mee aan de uitvoeringen van gereconstrueerde liederen uit het Gruuthuse handschrift dat is aangekocht door de Koninklijke Bibliotheek.

Momenteel wordt Paulien gecoacht door Maria Acda.

De sopraan **Esther Ebbinge** studeerde aan het conservatorium van Zwolle bij Lodewijk Meeuwse

Ze volgde masterclasses bij o.a. Emma Kirkby, Nancy Argenta, Charlotte Margiono en Ian Partridge. Op haar repertoire staan o.a. de Oratoria, Passies en vele cantates van J.S. Bach, missen van Mozart en Haydn, Stabat Mater van Pergolesi en Haydn, Opera's van Händel, Scarlatti en Purcell, een groot aantal Oratoria van Händel, het Gloria van Poulenc en het Salve Regina van Haydn. Daarnaast werkte ze solistisch met de dirigenten Daniel Reuss, Peter Dijkstra, Jaap ter Linden, Erik van Nevel, Jos van Veldhoven, Gustav Leonhardt, Arne Hadland en Jaques Ogg.

Ze zingt regelmatig bij orkesten als 'Eik en Linde', 'The Northern Consort', 'Diletto musicale', het 'Barltheze Consort' en 'Collegium Musicum Den Haag'.

Jarenlang maakte ze deel uit van het koor van de Nederlandse Bachvereniging. Freelance zingt ze in het 'Amsterdam Baroque Choir' o.l.v. Ton Koopman. Als solist

trad ze buiten Nederland op in Noorwegen, Frankrijk, Zuid Korea en Oostenrijk.

De tenor **Erik Janse** studeerde zang bij onder meer Pierre Mak en momenteel bij Marcel Reijans. Hij voerde bekende liedcycli

uit zoals Schumanns 'Dichterliebe', Schuberts 'Schöne Müllerin' en de 'Winterreise'. Hij zong van de componist Gijs Meeusen orkestliederen en de 'Vasalis liederen' met strijkkwartet. Erik Janse is de laatste jaren veel te horen in diverse oratorium- en cantateconcerten. Naast de tenoraria's in de Passies zong hij solo's in meer dan 20 Bach cantates, in de Messiah van Händel en in diverse missen en het Requiem van Mozart. Een hoogtepunt in het vorige seizoen was dat hij de Evangelist vertolkte in Bach's Matthäus Passion. Verder soleerde hij in de 'Petite Messe Solennelle' van Rossini, de 'Missa Criolla' van Ramirez en in de 'Messa di Gloria' van Puccini.

Erik werkte als solist samen met onder meer de dirigenten Bas Ramselaar, Thijs Kramer, Gijs Leenaars, Ruud Huijbregts en Cor Brandenburg.

Koorervaring kreeg hij eerder in zijn zangstudie, onder meer in het

Eindhovens Vocaal Ensemble, het Nederlands Concertkoor en in Musa. Ook bij diverse kleinere groepen (waaronder zijn eigen ensembles La Musica en De Moraal) zingt hij van oude muziek tot romantiek. Erik Janse is daarnaast actief als bespeler van de draailier in de volksmuziek en van een eigen portatief in de oude muziek.

De bas **Evert Jan Nagtegaal** begon nog tijdens zijn studie aan de Pedagogische Akademie een zangstudie bij Iza

Valeton. Vervolgens was Dora Lindeman zijn docent aan het Utrechts Conservatorium. Later volgde hij diverse masterclasses bij Udo Reinemann en Noël Lee die vooral op liedinterpretatie waren gericht. Met de sopraan Erna Spoorenberg werkte hij naast het liedrepertoire ook aan een opera- en oratoriumrepertoire. Hij wordt momenteel gecoacht door Grietje Oudenampsen.

Hij treedt op in binnen- en buitenland als solist in de grote Oratoriumwerken, zoals Bach's Passionen, Cantates en Missen, Requiem van Brahms en van Fauré, de Messiah, Saul en Elijah van Händel.

Een grote affiniteit heeft hij met het Lied. Met de pianisten Jacomijn

Puite, Jeroen Snijder en Reinder Mulder bracht hij in diverse programma's vooral werken uit de romantische en laatromantische periode (o.a. Schubert, Schumann, Brahms, Liszt, Mahler, Vaughan Williams, Quilter).

Met pianist Noël Lee voerde hij ook werken uit van hedendaagse componisten. Evert Jan Nagtegaal zette met hem o.a. liederen van Schumann, Brahms en hun Nederlandse tijdgenoot Gerrit Jan van Eijken op CD, en ook muziek van onder meer Hahn, Duparc, Massenet en Bosmans.

Bij Opera Forum en de Nationale Reisopera zong hij rollen in diverse producties als Salomé, Candide, La Forza del Destino, Madama Butterfly, Orfeo (Haydn).

Jan Paul de Leeuw studeerde rechten aan de Universiteit Utrecht. Daarnaast volgde hij orgel- en klavecimbellessen bij onder meer Jan van de Laar en Reitze Smits.

In 1987 behaalde hij een tweede prijs bij het klavecimbelconcorso voor amateurs tijdens de Haarlemse Klavecimbel-

dagen. In 1991 richtte hij Consort de kleine Johannes op om in kleine bezetting Bachs Johannes Passion uit te voeren. Verder is hij oprichter van Cappella di San Pietro, een uit professionele vocalisten en instrumentalisten bestaand barokensemble, waarmee sinds 1993 jaarlijks Bachcantates worden uitgevoerd onder leiding van dirigenten als Daniel Reuss, Jaap ter Linden, Peter Dijkstra en Gijs Leenaars. Ook verzorgde hij voordrachten over werken van Johann Sebastian Bach. Naast zijn werkzaamheden als jurist is Jan Paul de Leeuw actief als continuospeler. Hij is als organist verbonden aan de Utrechtse Bachcantatediensten en het Gelders Bach Collegium.

Over de muziek

Mozart componeerde het motet 'Benedictus sit Deus' in Salzburg op 12 jarige leeftijd! Het is het eerste gedeelte van een Offertorium (een wisselend onderdeel van de mis) dat uit drie delen bestaat: het 'Benedictus' voor 4-stemmig koor, een sopraan aria, en het 'Jubilate' voor 4-stemmig koor.

Vaak wordt het eerste deel als een apart stuk uitgegeven, en ook in dit concert wordt alleen het eerste deel gezongen. Dit offertorium is een allegro voor koor in sonatevorm op de tekst van het feest van de Heilige Drieëenheid. Het werd voor de eerste maal uitgevoerd op 7 december 1768 in Wenen in aanwezigheid van de keizerlijke familie. Deze feestelijke bijeenkomst vond plaats ter ere van de inwijding van de Maria Geburt Kirche die de kapel van het toenmalige weeshuis verving.

Het andere offertorium, het 'Venite populi', dateert van maart 1776, en is eveneens in Salzburg gecomponeerd. Het bestaat maar uit één deel, voor dubbelkoor, twee violen, basso continuo en orgel, met naar believen (ad libitum) drie trombones, op een anonieme niet-liturgische tekst. Evenals verschillende delen uit de Mis in c klein heeft het stuk fugatische elementen. Het gebruik van twee koren gaf Mozart de mogelijkheid om een gevarieerd muzikaal weefsel en echo-effecten te

creëren. Het roept de volkeren op, de muziek is dan ook zeer levendig. Het tussendeel is rustiger en meditatiever. Zo contrasteert het imitatieve contrapunt van de twee buitenste delen dan ook met de korale stijl van het centrale adagio. De muziek is heel wat complexer dan het motet 'Benedictus sit Deus'. Het is lang onbekend gebleven tot dat Brahms, die het prachtig vond, het in 1872 in Wenen uitvoerde.

Het stuk voor blazers KV388 componeerde Mozart in dezelfde periode als de mis: 1782 of 1783. De bezetting van deze serenade bestaat uit twee hobo's, twee klarinetten, twee hoorns en twee fagotten. Doorgaans was dit soort blazersmuziek bedoeld voor uitvoering buiten in de open lucht, voor 'entertainment'. Dit werk vereist echter een veel attentere luisteraar, door zijn subtiel wisselende stemmingen, onorthodoxe zinsstructuur, en constante intensiteit. In Wenen is in de muziek van die tijd een mineur toonsoort tamelijk zeldzaam. In het geval van Mozart hebben dergelijke stukken de emotionele betekenis van een donkere gepassioneerdeheid.

Mozart begon de Mis in c klein te componeren als inlossing van een gelofte bij zijn huwelijk met Constanze Weber. De bedoeling was een grootschalige 'cantate mis'

te schrijven. Helaas kwam de mis nooit af. Bij een eerste (en voorlopig laatste) uitvoering op 26 oktober 1783 in Salzburg was er een volledig Kyrie, Gloria, Sanctus en Benedictus. Van het Credo waren er onvolledige schetsen tot en met het 'Et Incarnatus est'.

De rest van het Credo en het Agnus Dei ontbrak. Bij deze uitvoering zong Constanze, eigenlijk amateur-zangeres, de zeer moeilijke sopraanpartijen. Eigenlijk was de mis ontworpen om door haar gezongen te worden. Eén van de veronderstellingen is dat Mozart het Credo ook echt niet af wilde maken, omdat hij in dat stadium van zijn leven andere ideeën kreeg over het (katholieke) geloof. Hij was intussen lid van een vrijmetselaarsloge. Aan de andere kant werd hij door veel opdrachten in beslag genomen. Zo werden bijvoorbeeld zijn grote 'da Ponte' opera's als de 'Nozze di Figaro', 'Don Giovanni' en 'Cosi fan tutte' respectievelijk in 1786, 1787 en 1790 geschreven. In 1791, zijn laatste levensjaar, schreef hij nog de 'Zauberflöte' en 'La Clemenza di Tito', onvoorstelbaar! Opmerkelijk is ook dat deze mis uit 1782 pas in 1791 gevolgd werd door twee andere religieuze werken, het 'Ave Verum' en het beroemde Requiem dat hij vlak voor zijn dood componeerde. Ook het Requiem heeft hij niet voltooid, nu echter als gevolg van zijn verslechterde gezondheid.

De muziek van de mis heeft wel – bijna onveranderd – zijn weg gevonden in het oratorium 'Davide Penitente', dat Mozart in 1785 samenstelde. Dit oratorium was een tijdlang veel bekender dan de mis.

Afgezien van de gelegenheid van zijn huwelijk viel het ontstaan van de Mis in c klein ruwweg samen met andere belangrijke veranderingen in Mozart's leven, met name zijn verhuizing van Salzburg naar Wenen. In Salzburg had hij gewerkt bij de aartsbisschop waar hij volgens een strak stramien korte (maximaal ca. 20 minuten) missen had moeten componeren. In Wenen kreeg hij de vrijheid terug zijn eigen ideeën te volgen. Mozart verwachtte daar ook nieuw publiek. Ten huize van Baron van Swieten in Wenen ontdekte hij het fugatisch contrapunt van Händel en Bach. In verschillende delen van de mis is die invloed terug te vinden. Het werk ademt iets archaisch, niet alleen in de statige koren, maar ook in de solopartijen zoals het 'Domine Deus' of het 'Quoniam' met contrapunt, figuraties en een basso continuo textuur.

De Mis in c klein werd uiteindelijk een samenstel van stijlen, maar is daarmee ook als inconsistent bekritiseerd.

Het Kyrie begint plechtig en ingetogen, en tegelijk groots, waarna in

het 'Christe' een plotselinge uitbarsting komt in majeur. De acht delen van het Gloria bevestigen de intentie van Mozart om de verschillende stijlen tegenover elkaar te zetten. Het 'Gloria' begint 4-stemmig homofoon, het 'Laudamus' lijkt een traditionele aria uit de Italiaanse opera seria. Na het 5-stemmige 'Gratias' creëren de twee sopraansolisten en de viool in het 'Domine Deus' een sfeer van rust. Verrassend is dan het dubbelkorige 'Qui tollis' in zijn strenge toon, dat vooral door het gepuncteerde ritme van de strijkers en de chromatische dalingen in koor en blazers het meest tragische gedeelte van de mis wordt. (Ook het Requiem bevat een deel met een dergelijke textuur met een gepuncteerde basso continuo). Daarna stijgt het 'Quoniam' voor de drie solostemmen als het ware ten hemel met haar luchtige versieringen. Het koor opent vervolgens met het 'Jesu Christe' naar het fugatische 'Cum sancto spiritu'. Prachtig en virtuoos is dit fugatische gedeelte, het laatste van het Gloria. Iets vergelijkbaars komt weer terug in het 'Osanna' van het Sanctus: lange fugatische lijnen met daarin coloraturen in alle partijen.

Behalve dat de mis door Mozart niet afgemaakt is, is ook het overgeleverde materiaal verspreid geraakt. Vroege pogingen tot reconstructie

zijn gedaan door Fischer en André in 1840. Daarna heeft in 1901 Alois Schmitt een bewerking gemaakt met toevoeging van de ontbrekende misdelen uit ander werk van Mozart, en uitbreiding van de orkestratie. Deze uitgave van Breitkopf is jaren leidend geweest, totdat in de jaren '50 Robbins Landon terugging naar de oorspronkelijke bronnen. Op basis van zijn revisie zijn vervolgens door anderen verschillende uitgaven verzorgd voor de uitvoeringspraktijk, die allemaal op onderdelen verschillen. Tenslotte heeft recent de Amerikaanse musicoloog Robert Levin de ontbrekende delen bijgecomponeerd, op basis van musicologisch materiaal. Wij gebruiken één van de op het oorspronkelijke materiaal gebaseerde uitgaven.

Teksten

Benedictus sit Deus

Benedictus sit Deus, Pater,
unigenitusque Dei filius,
Sanctus quoque spiritus quia fecit
nobiscum misericordiam suam.

Venite populi, venite *I Allegro*

Venite, populi, venite
de longe venite,
et admiramini gentes.
Venite, populi, venite,
an alia natio tam grandis,
quae habet Deos
appropinquantes sibi,
sicut Deus noster adest nobis,
cujus in ara veram praesentiam
contemplamur jugiter
per fidem vivam, an alia natio
tam grandis?

II Adagio

O sors cunctis beator,
O sors sola fidelium,
quibus panis fractio
et calicis communio
est in auxilium.

III Allegro

Eja ergo epulemur
in azymis veritatis et sinceritatis,
eja ergo epulemur
et inebriemur vino
laetitiae sempiternae;
an alia natio tam grandis?
Venite populi, venite!

Gezegend zij de Heer, Vader,
en zijn eniggeboren zoon,
en de Heilige Geest, omdat hij ons
zijn barmhartigheid heeft getoond.

Komt, gelovigen,
komt van verre en kijkt
met verbazing naar de heidenen!
Komt, gelovigen, komt.
Bestaat er een ander geslacht
dat zo groots is, dat het goden heeft
die ter hulp komen,
zoals onze God ons terzijde staat,
wiens waarachtige aanwezigheid
op het altaar
wij onafgebroken aanschouwen
door het levende geloof?

O levenslot, gelukzaliger dan alle
andere, voorbehouden aan hen
die geloven, aan wie het breken van
het brood en het delen van de kelk
bescherming biedt.

Komt, laten wij dus een feestmaal
aanrichten met de ongedesemde
broden van waarheid en oprechtheid,
een feestmaal aanrichten en ons
bedrinken met de wijn van eeuwig-
durende vreugde!
Bestaat er een ander geslacht
dat zo groots is?
Komt gelovigen, komt!

Grote Mis in c klein
Kyrie

Koor en sopraansolo:

Kyrie eleison
Christe eleison
Kyrie eleison.

Heer, ontferm u over ons
Christus, ontferm u over ons
Heer, ontferm u over ons.

Gloria in Excelsis

Koor, 4-stemmig:

Gloria in excelsis Deo
et in terra pax hominibus
bonae voluntatis.

Eer aan God in den hoge
en vrede op aarde aan de mensen
die Hij liefheeft.

Sopraan solo:

Laudamus Te. Benedicimus Te.
Adoramus Te. Glorificamus Te.

Wij loven U. Wij prijzen en
aanbidden U. Wij verheerlijken U

Koor, 5-stemmig:

Gratias agimus Tibi propter mag-
nam gloriam tuam.

en zeggen U
dank voor uw grote heerlijkheid.

Sopraan 1 en sopraan 2:

Domine Deus Rex caelestis,
Deus Pater omnipotens.
Domine Fili unigenite,
Iesu Christe.
Domine Deus Agnus Dei,
Filius Patris.

Heer God, hemelse Koning,
God almachtige Vader;
Heer, eniggeboren Zoon,
Jezus Christus;
Heer God, Lam Gods,
Zoon van de Vader;

Koor, 8-stemmig:

Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Qui tollis peccata mundi, suscipe
deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.

Gij die wegneemt de zonden der
wereld, ontferm U over ons;
Gij die wegneemt de zonden
der wereld, aanvaard ons gebed;
Gij die zit aan de rechterhand
van de Vader, ontferm U over ons.

Sopraan 1, sopraan 2 en tenor:

Quoniam Tu solus Sanctus.

Tu solus Dominus.

Tu solus altissimus,

Want Gij alleen zijt de Heilige.

Gij alleen de Heer.

Gij alleen de Allerhoogste:

Koor, 4-stemmig:

Iesu Christe.

Jezus Christus.

Koor, 4-stemmig:

Cum Sancto Spiritu in gloria

Dei Patris.

Amen

Met de Heilige Geest in de heerlijkheid van God de Vader.

Amen.

Credo

Koor, 5-stemmig:

Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem, factorem
caeli et terrae, visibilium omnium
et invisibilium.

Et in unum Dominum Iesum
Christum, Filium Dei unigenitum,
et ex Patre natum ante
omnia saecula.

Deum de Deo, Lumen de Lumine,
Deum verum de Deo vero,
genitum non factum,
consubstantialem Patri;
per quem omnia facta sunt.

Qui propter nos homines
et propter nostram salutem
descendit de caelis.

Ik geloof in één God, de almachtige
Vader, Schepper van hemel
en aarde, van al wat zichtbaar
en onzichtbaar is.

En in één Heer, Jezus Christus,
eniggeboren Zoon van God,
voor alle tijden geboren
uit de Vader.

God uit God, Licht uit Licht,
ware God uit de ware God.
Geboren, niet geschapen,
één in wezen met de Vader,
en door Wie alles geschapen is.
Hij is voor ons, mensen,
en omwille van ons heil
uit de hemel neergedaald.

Sopraan solo:

Et incarnatus est de Spiritu
Sancto ex Maria Virgine, et homo
factus est.

Hij heeft het vlees aangenomen
door de heilige Geest uit de Maagd
Maria, en is mens geworden.

Sanctus

Koor, 8-stemmig:

Sanctus, sanctus, sanctus
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra
gloria tua.
Osanna in excelsis.

Sopraan 1, sopraan 2, tenor, bas:

Benedictus qui venit in nomine
Domini.

Koor, 8-stemmig:

Osanna in excelsis.

Heilig, heilig, heilig
Heer, God van kracht en macht.
Hemel en aarde zijn vol van
uw heerlijkheid.
Hosanna in de hoogste.

Gezegend is hij die komt in de
naam van de Heer.

Hosanna in de hoogste.

Colofon

Schilderij omslag

Hellen van Gessel

Ontwerp & vormgeving

Arthur Verburg

Samenstelling tekst

Rien Hagenaars

Pieter Kramers

Drukwerk

030 Copy en Print Service, Bilthoven

Dit project is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van het KF Hein Fonds, het Carel Nengerman Fonds en het Elise Mathilde Fonds. Wij zijn hen daarvoor veel dank verschuldigd.

Elise Mathilde

cnf

Stichting Carel Nengerman Fonds
Aankoopkosten 0 - 2004 08-0001

kfHein,**fonds**